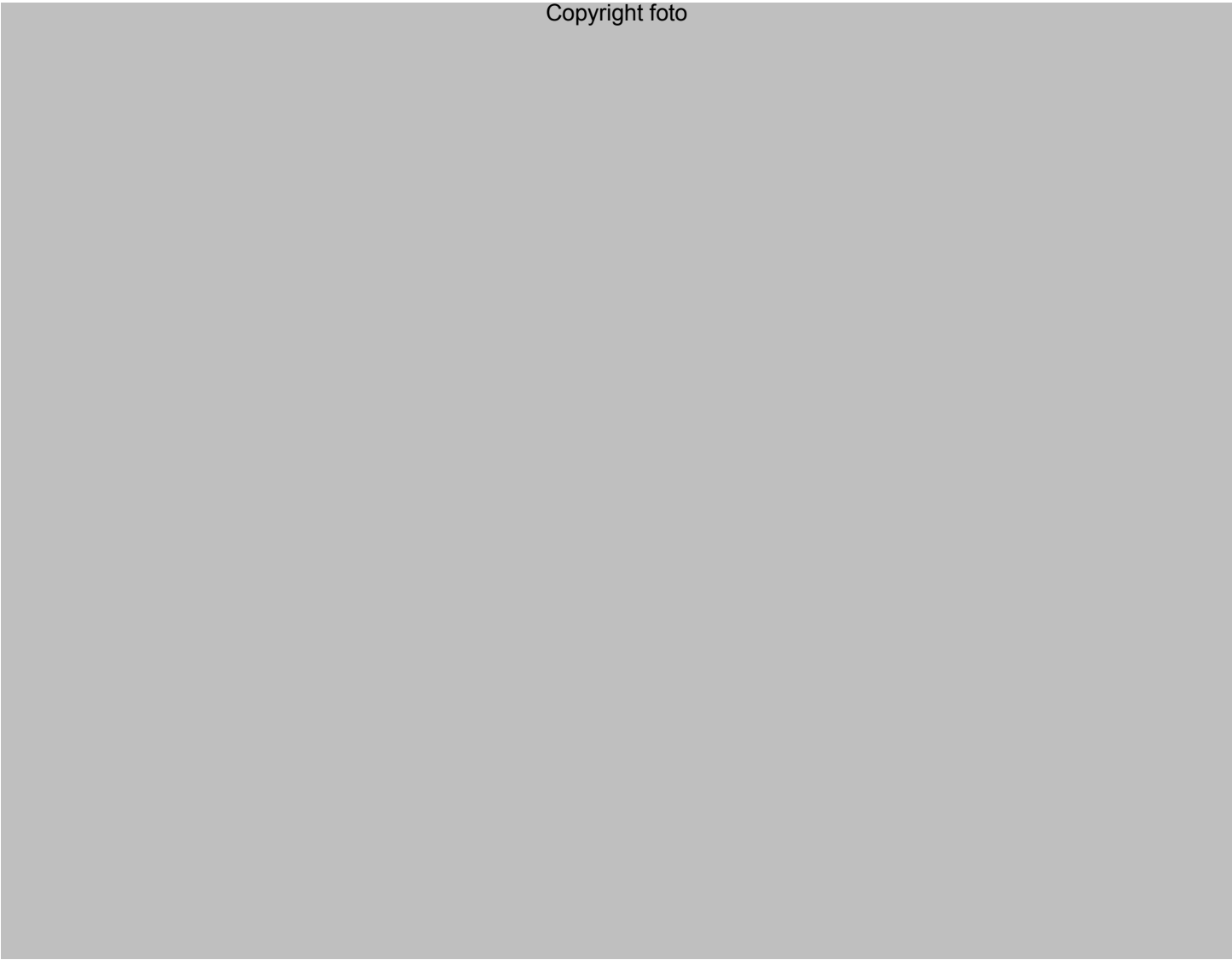

Copyright foto

Drie analisten delen hun verwachtingen voor dit jaar

De zuivelmarkt in 2015

Het laatste quotumjaar is begonnen met lage prijzen, een hoge productie in Europa bij een gedaalde vraag uit China en een voortzetting van de Russische blokkade. Wat zal de zuivelmarkt dit jaar brengen? Drie analisten delen hun inzichten. „Pas in de tweede helft van het jaar is er uitzicht op stijgende prijzen.”

Roel Jongeneel:

Eerst door een zure appel bijten

2015 wordt een spannend jaar voor de melkveehouderij. Eindelijk is het dan zover: de melkquotering wordt in april afgeschaft en dat betekent meer vrijheid. Maar is vrijheid ook blijheid? Dat hangt natuurlijk af van de condities en de omgeving waar je als melkveehouder mee te maken hebt. Als ik naar het grote plaatje kijk, is het langeretermijnperspectief voor zuivel nog steeds gunstig. De vraagontwikkeling is op dit moment wat getemperd, maar die blijft de komende jaren wel door-groeien. Wel moet er rekening mee worden gehouden dat die groei iets minder uitbundig zal zijn dan we de laatste jaren gewend waren. Het aanbod van zuivelproducten groeit wereldwijd ook, maar het wordt aanpoten om de vraagontwikkeling bij te houden. Omdat vraag en aanbod samen de prijs bepalen, lijkt er dus een prijs houdende markt te gaan ontstaan. En dat is goed nieuws voor de Nederlandse melkveehouders.

Er is niet alleen een wenkende horizon, maar er

zijn ook kortetermijnontwikkelingen die mede het beeld voor de komende twee jaar zullen gaan bepalen. Het jaar 2014 was bijna overal een goed landbouwjaar. Dat betekent extra productie en er is zowel in de EU als daarbuiten meer gemolken dan verwacht. Hier en daar zijn ook wat voorraden opgebouwd. We zitten verder nog met de boycot vanuit Rusland, die waarschijnlijk nog een groot deel van 2015 zal gaan duren. Met de afschaffing van de quotering verwacht de Europese Commissie dat er ook in 2015 nog een stukje uitbreiding van de melkproductie zal plaatsvinden. Omdat de vraag naar zuivelproducten in de EU redelijk verzadigd is, mag je daar niet zoveel groei verwachten. De verwachte 3 procent extra melk zal, als die er komt, dus voor een groot deel op de wereldmarkt moeten worden afgezet. Dat kan, maar om daar concurrerend te zijn, moet de EU sleutelen aan de prijs, zeker als het gaat om de afzet van melkvet.

Het komend jaar zal daarom best een lastig jaar gaan worden, met zeker voorlopig nog druk, op momenten zelfs forse druk, op de melkprijs. Op zichzelf zal die prijsdruk de aanbodontwikkeling afremmen, zowel in Nederland als in andere EU-lidstaten. In sommige regio's in de EU zal de melkproductie krim-

Roel Jongeneel is sinds 2004 verbonden aan het LEI Wageningen UR. Tegenwoordig is hij daar beleidsspecialist Landbouwbeleid en senior onderzoeker landbouwmarktontwikkelingen. Hij specialiseert zich onder andere in economische analyse en in melkveehouderij. Daarnaast is hij verbonden aan Wageningen Universiteit als universitair docent landbouwpolitiek.

pen. Die ontwikkeling is de laatste maanden al aan de gang en zal zich voortzetten. Voor Nederland betekent dat dat de melkproductie nog wel zal groeien, maar toch minder dan wanneer het sein op 'mooi weer, windje mee' had gestaan. Het is bovendien jammer dat we de zaak politiek-bestuurlijk in Nederland nog niet goed op orde hebben, waardoor voor de melkveehouder-ondernemers de kaders niet zo helder zijn als ze zouden moeten zijn. 2015 zal dus wel eens een zure appel kunnen worden waar we eerst doorheen moeten bijten, alvorens bij het zoet te arriveren.

Kevin Bellamy:

De melk blijft vloeien

Aan de start van 2015 heeft de wereld te veel melk en boeren blijven produceren. Dit is het jaar dat het quotum verdwijnt. Melkquota waren geïntroduceerd in een tijd van stevige EU-steun voor melkveehouders, met prijzen die flink boven de wereldmarktprijzen zaten. Boeren maximeerden dus hun productie; het melkquotum moest dat tegengaan. Dertig jaar later is er niet meer land beschikbaar dan in 1983 (waarschijnlijk minder) en de beperkingen vanwege milieuwetgeving zijn toegevoegd. Sinds in 2008 werd besloten om de quota af te schaffen hebben we de productie in Europa al met meer dan 12 miljoen ton zien stijgen. Daarom zal de productie na april niet ongelimiteerd toenemen.

De melkprijs voor de boeren is eind 2014 sterk gedaald, maar de kosten voor voer en energie eveneens. De marges zijn daardoor minder sterk afgenomen, zodat de melkproductie op niveau kon blijven. Dankzij goed herfstweer, voldoende ruwvoer en koeien die worden aangehouden voor het quotumloze tijdperk is de melk in het nieuwe jaar blijven vloeien. Maar meer dan de helft van de Europese melkproductie ligt in landen die het quotum waarschijnlijk overschrijden – Duitsland, Polen, Nederland, Ierland en Denemarken. Met melkprijzen rond het niveau van de superheffing zien we daar een kleine terugval. Later in het jaar zullen boeren met uitbreidingsplannen meer produceren, maar omdat melkveehouders nu op de rem staan om superheffing te vermijden en omdat veel van de verwachte groei vorig jaar al is gerealiseerd, toen de opbrengstprijzen hoog waren, zal de groei in 2015 beperkt zijn.

Kijkend naar productiegebieden buiten Europa, zien we dat in Nieuw-Zeeland de voor-spelde melkprijs voor het seizoen 2014/15 naar

omlaag is bijgesteld naar 4,70 NZD per kilo, oftewel rond 21 eurocent per liter. De productie zal daar waarschijnlijk dalen omdat melkveehouders koeien eerder afvoeren en minder voer aankopen. Voor het seizoen 2015/16 zal vlees voor het eerst in jaren meer opbrengen dan zuivel en de bereidheid van boeren om te investeren is het laagst sinds 2009. Dat betekent dat de productiegroei in Nieuw-Zeeland voor 2015/16 waarschijnlijk lager ligt dan nu. In de VS is de situatie anders. Prijzen zijn daar langzamer gedaald en, mede dankzij lagere prijzen voor energie en voer, zal de productie in de eerste helft van 2015 3 procent hoger liggen dan in diezelfde periode vorig jaar. Later in het jaar zal de melkprijs verder omlaag gaan, waardoor de productie afneemt.

Andere exportregio's hebben de productie ook zien toenemen. Australië produceerde eind 2014 4 procent meer melk dan een jaar eerder en in Brazilië was dat 13 procent meer. Ook hier zal het even duren voordat de productie weer terugloopt.

Rusland en China domineren

De vraagzijde van de markt wordt gedomineerd door Rusland en China. In China is de productie, die in 2013 6 procent was gedaald, vorig jaar sterk hersteld. Samen met grote voorraden en een afgezwakte binnenlandse vraag leidde dit tot een periode waarin de Chinese vraag zwak was. Rusland had ondertussen de grenzen gesloten voor de meeste belangrijke exportlanden.

Chinese inkopers worden waarschijnlijk pas in de tweede helft van 2015 weer actief, en in andere plaatsen blijft de vraag laag. Rusland lijkt door te gaan met de importblokkades. De zwakke dollarwisselkoers van kleinere importlanden, en in sommige gevallen de lage

Kevin Bellamy is vanaf oktober 2011 senior analyst dairy bij de Rabobank. Daarvoor is hij onder andere directeur zuivel geweest bij het Global Dairy Platform, een internationaal consortium van zuivelorganisaties, en hoofd van het Britse Milk Development Council.

olieprijs, kunnen de vraag verder dempen. Het goede nieuws, voorzover dat er is, is dat in de VS en Europa – samen goed voor 35 procent van de wereldwijde vraag naar zuivel – lage olieprijszorgen voor meer koopkracht bij consumenten, en dus voor een klein positief effect op de vraag naar zuivel.

Alles bij elkaar betekent dit dat er weinig vooruitzicht is op prijs herstel in de eerste helft van het jaar. In de tweede helft, als China terugkomt op de markt, zullen de prijzen weer omhoog gaan. In het verleden zijn prijzen snel gestegen zodra de markt het keerpunt had bereikt. Dit jaar kan dat langzamer gaan, omdat de crisis verschillende oorzaken heeft, die op verschillende tijdstippen worden opgelost. Op de lange termijn is de toekomst nog steeds gunstig en blijft een langetermijngroei van meer dan 2 procent per jaar waarschijnlijk. Als de vraag groot genoeg is en de melkprijs genoeg stijgt, zal er meer melk vloeien – ik denk dat als de prijs hoog genoeg is, zelfs de Fransen hun wijngaarden om gaan ploegen. Maar zoals het er nu uit ziet, is dat onwaarschijnlijk. ►

Mark Voorbergen, eigenaar van Voorbergen Consultancy BV, is sinds 2011 onafhankelijk adviseur voor de zuivelindustrie, waar hij bedrijven onder andere adviseert op het gebied van marktanalyse en strategie. Daarvoor is hij marktanalist zuivel geweest bij de Rabobank en bij de Dutch Dairy Board.

Mark Voorbergen:

Alles staat op rood in januari

In een periode van ruim 12 maanden tussen medio 2013 en najaar 2014 is de balans op de wereldmarkt van het ene uiterste naar het andere uiterste verschoven. Medio 2013 was het aanbod van melk nog zeer zwak terwijl de importvraag in belangrijke landen als China en Rusland recordniveaus haalde. In het najaar van 2014 was alles volledig omgedraaid: van een zeer sterk wereldwijd aanbod van melk en een zeer zwakke importvraag in China tot een volledig weggefallen importvraag in Rusland. Als dit het normale volatiliteitspatroon in de wereldzuivelmarkt gaat worden, gaat dit hoge eisen stellen aan de flexibiliteit en het financiële management van de melkveehouder. Vooruitkijkend zou het betekenen dat we na het aantikken van 25 cent of lager in de komende maanden, we in 2016 weer richting een melkprijs van 40 cent of hoger gaan.

Maar laten we ons beperken tot de komende twaalf maanden. Op dit moment staat alles in de wereldmarkt op rood: veel melk in de EU, veel melk in de andere exportregio's, weinig import in China, geen import in Rusland en hoge voorraadniveaus in vrijwel alle andere importregio's.

Aan het einde van 2015 zullen sommige van deze factoren weer omgedraaid zijn, maar niet allemaal. Als we beginnen met de vraagkant van de markt zijn dit de scenario's op dit moment:

- China heeft nog een periode te gaan waarin het de interne voorraden in de waardeketen opruimt, maar in de tweede helft zullen we weer genormaliseerde invoervolumes zien. Genormaliseerd in het geval van China betekent dat de totale jaarinvoer wederom hoger zal zijn dan in 2014 en dat het zwaartepunt in de tweede helft van het jaar zal liggen;
- De Russische invoer zal daarentegen ook in 2015 waarschijnlijk een moeilijk jaar doormaken. Een snelle en volledige normalisering van de handels situatie lijkt hoogst onwaarschijnlijk en zelfs als dat zou gebeuren, zal de economische schade die nu wordt aangericht voorkomen dat de importvraag weer snel op

volle kracht is;

- Veel kleinere importlanden en grote zuivelkopende bedrijven hebben in de afgelopen maanden fors ingekocht tegen lage prijzen en zullen zich in de eerste maanden van 2015 rustig houden. Ook zij zullen zich in de tweede helft weer meer gaan roeren.

Melkaanbod blijft hoog

De aanbodzijde valt iets lastiger in te schatten, maar voor de landen buiten Europa zijn dit de scenario's:

- In Oceanië zijn de melkprijzen al op een niveau dat er weinig geld meer wordt verdiend. Mogelijk zal er aan het einde van dit seizoen al een lichte krimp in de productie zijn, maar voor het melkaanbod zal dat niet veel uitmaken omdat het seizoen al over de piek is. Het volgende seizoen echter wordt begonnen met zo'n lage melkprijs dat er niet op veel groei wordt gerekend;

- De VS was zeer laat met de groei in de melkproductie. Tot augustus 2014 was de toename eigenlijk nihil. Nu wordt er wel volop voor de export geproduceerd, maar de wereldmarkt is inmiddels op zo'n laag niveau dat productie voor export eigenlijk niet rendeert. De verwachting is daarom dat de melkprijzen snel zullen dalen. Het is echter zeer de vraag of dat ook al in 2015 tot een teruglopend melkaanbod zal leiden

- Last but not least: de EU. Of we echt herstellen in de wereldmarkt gaan zien voor eind 2015 zal afhangen van de melkproductie in het eerste quotumvrije jaar. De vraag ziet er zoals gezegd beter uit in 2015, in ieder geval in de tweede helft van het jaar. Oceanië en de VS zijn niet onbelangrijk voor de balans in 2015, maar de EU heeft voor een belangrijk deel zelf in de hand hoe de wereldmarkt

er aan het einde van het jaar voor staat.

In Nederland, Duitsland en Ierland zijn de eerste signalen waar te nemen die duiden op enig remgedrag in de melkveehouderij, maar de indruk bestaat dat dit vooral met superheffingstactieken te maken heeft, om de betalingen in het laatste quoteringsjaar te drukken. Of het ook betekent dat men, vanwege de lage prijzen, de nieuwe stalcapaciteit na maart minder snel gaat opvullen, valt te betwijfelen.

Toch moeten we er vanuit gaan dat kopers en verkopers in de zuivelmarkt hebben geleerd van de pijnlijke lessen in het verleden. De Europese melkveehouders en hun financiers zullen beseffen dat de wereldmarkt weliswaar behoefte heeft aan meer Europese melk, maar dat het groeiproces op boerderijniveau een zorgvuldige aanpak en timing vereist. Evenzeer zullen de Chinese inkopers zich op dit moment realiseren dat ze een periode van aantrekkelijk lage prijzen missen omdat ze zich eerst nog door dure, op de piek van de markt gekochte voorraden heen moeten consumeren. Tot slot zullen de Amerikaanse exporteurs zich op dit moment realiseren dat ze nooit een solide positie op de wereldmarkt kunnen opbouwen als er door hun gecompliceerde en prikkel-vertragende interne prijsstelsel pas melk voor de export beschikbaar komt als de prijzen alweer ingestort zijn.

Er valt veel geld te verdienen in een zuivelketen die meeuvert met de ups en down in de markt, waarin prijssignalen in de markt snel worden doorgegeven aan de bron – de melkveehouder – en het melkaanbod snel reageert op de vraag. In de komende jaren gaan we meemaken welke exportregio dit spel het best beheerst. ■